

Ljubljana, 02. 07. 2021

Stališče o noveli Zakona o vodah / zakaj glasovati proti

Prebivalke in prebivalci Slovenije bomo na referendumu dne 11.7.2021 odločali o sprejetju ali zavrnitvi novele Zakona o vodah (Državni zbor je Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah ZV-1G sprejel 30. 3. 2021). V razpravi o spremembah zakona je bilo izpostavljenih več kot dovolj argumentov o negativnem vplivu te novele na varovanje pitne vode, vodne in obvodne ekosisteme in poplavna območja; premalo pozornosti pa je bilo doslej posvečene vplivu, ki ga bodo z novelo Zakona o vodi omogočene gradnje lahko imele na rabo in podobo naše krajine in identiteto slovenskega prostora ter nenazadnje na našo prihodnost.

Naša država ima izjemno geografsko lego, leži na edinstvenem stičišču alpskega, mediteranskega, panonskega in dinarskega sveta. Slovenski prostor zato zaznamujejo izjemna raznolikost krajine, kultura ohranjanja narave in kultura gradnje, kar je osnova tako prepoznavnosti naše države kot naše skupne in izvirne razvojne priložnosti. Prebivalci smo na te značilnosti izjemno navezani in ponosni, tesno so vpete v našo zgodovino, življenjski slog, kulturo in značaj. Zadnja leta lahko spremljamo, kako zelo izjemnost našega prostora odmeva v širšem okolju in kako pomembna je za razvoj turizma.

Čas je, da se zavemo, kako veliko srečo imamo, da živimo na tako dragocenem geografskem območju in da smo v preteklosti uspeli zadržati razvoj v okvirih, ki so nam ohranili vodne vire in pretežno nepozidan vodni in obvodni prostor zunaj naselij. Mnoge države, tudi naše sosede, so ravnale drugače in danes je njihova vodna in obvodna krajina ograjena in nedostopna širši javnosti. Prostorski načrtovalci, krajinski arhitekti, urbanisti in arhitekti ne vidimo smisla v sproščanju možnosti za gradnjo na vodi in ob vodi. Nasprotno, verjamemo, da so varovanje vodnih in obvodnih habitatov in prostora ter prosta javna raba tisto, za kar si moramo vsi skupaj, strokovnjaki, lastniki, prebivalci in država še naprej prizadevati po najboljših močeh.

Do sedaj je bila gradnja na teh območjih dovoljena le izjemoma. Izjeme je potrjevala vlada in s tem učinkovito zadrževala razvoj gradnje na vodah in ob njih. Prenos odločanja na nižjo raven in dobro znana šibkost inšpekcijskega nadzora nad rabo in urejanjem prostora ne govorita v prid noveli zakona in škodita ambicijam varstva vode in obvodnega prostora. Vse varovalke, ki jih sicer prinaša novela Zakona o vodi, se tičejo le varovanja pitne vode in poplavnih območij, nobena ni posebej namenjena ohranjanju proste rabe, ekosistemov in podobe prostora. Lahko si zamišljamo bolj in manj zanimive podobe, ki jih bodo ustvarile nove gradnje, tudi če bo šlo le za oglasne table in reklamne panoje ob naših vodah. Primere, kako takšne gradnje krnijo podobo krajine, že poznamo. Morda vsaka gradnja zase res ne bo ogrožala pitne vode in večala poplavne ogroženosti, bodo pa vse skupaj kot množica razpršenih posegov v krajini gotovo spremenile podobo prostora in vsaj mestoma zamejile prost dostop do vode, saj gradenj v javni rabi nikakor ne moremo enačiti z javno dostopnostjo. V mnogih primerih bodo to nepovratni posegi v vodni in obvodni prostor, ki bodo bistveno spremenili rabo in podobo krajine in odprtega prostora. Dolgoročno bodo tako prostor zaznamovali številni posegi nenadzorovane kakovosti in degradirali njegove naravne, kulturne, razvojne in uporabne vrednosti.

Vsaka gradnja predstavlja prisvojitvev prostora in dolgoročen poseg vanj. Če gradnja z vidika varovanja okolja, rabe in podobe prostora ni ustrezna, bo dolgoročna družbena in okoljska škoda bistveno preseгла kratkoročne ekonomske koristi investicije. Strokovnjaki s področja urejanja prostora

ugotavljamo, da novela Zakona o vodi nima ustreznih varovalk za preprečevanje degradacije vodnega in obvodnega prostora, ki v svoji pestrosti in ohranjenosti predstavlja ključno značilnost naše izjemne in enkratne krajine.

V imenu strokovnih organizacij, ki se ukvarjajo z načrtovanjem prostora, ustvarjanjem kvalitetnega bivalnega okolja in kulturo gradnje, zato zavračamo novelo Zakona o vodi in bomo na referendumu glasovali proti.

Ministrstvo za okolje in prostor ob tem pozivamo, da v morebitno novo novelo Zakona o vodah vnese tudi varovalke za ohranjanje proste rabe, podobe krajine in identitete prostora in še posebej skrbno razmisli o razvoju nadzora nad rabo in urejanjem vodnega in obvodnega prostora ter o rekonstrukciji inšpekcijskih služb. Podpisane institucije smo pripravljene sodelovati z MOP pri iskanju boljših rešitev za spremembe zakona, ki bodo na primernejši način ščitile naši največji naravni bogastvi - edinstveno krajino in neokrnjene vodne vire.

dr. Ana Kučan, prodekanja za področje krajinske arhitekture
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo,

Barbara Kostanjšek, predsednica
Društvo krajinskih arhitektov Slovenije

Tomaž Krištof, predsednik
Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije

Uroš Lobnik, predstojnik
Univerza v Mariboru, Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo, Oddelek za arhitekturo

dr. Matej Blenkuš, dekan
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo

Marko Peterlin, koordinator
Mreža za prostor

dr. Maja Simoneti, za
IPoP – Inštitut za politike prostora